

ปาฐกถาพิเศษ
“ศตวรรษที่ ๒๑ : ความรุ่งโรจน์แห่งเอเชีย”
โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
วันอังคาร ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ประสบการณ์ในอดีต

ในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางในภูมิภาคเอเชียไม่ว่าในด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีทั้งที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและเจ็บปวดและที่ราบรื่น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคนี้ มีความมั่นใจในการก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นความสำเร็จของเอเชีย ซึ่งกำลังจะกลายเป็นภูมิภาคของความเจริญ ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง ความมั่นคง และสันติภาพและความสมานฉันท์

เมื่อห้าสิบปีที่แล้ว ญี่ปุ่นตกอยู่ที่ท่ามกลางซากปรักหักพังอันเป็นผลของสงครามโลกครั้งที่สอง การรบพุ่งระหว่างฝ่ายจีนคณะชาติกับจีนคอมมิวนิสต์รุนแรงมากขึ้น ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม ทำให้อินเดียแตกแยกเป็นสองประเทศ ได้เกิดสงครามกลางเมืองเพื่อกอบกู้เอกราชในอินโดนีเซีย แต่ห้าสิบปีให้หลังเอเชียได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนอาจพูดได้ว่าเป็นสิ่งที่คนในช่วงห้าทศวรรษที่แล้วไม่สามารถคาดคะเนได้ **"ความมหัศจรรย์ของเอเชีย"** ได้เกิดขึ้นแล้ว

กว่าจะถึงวันนี้ ประเทศในภูมิภาคเอเชียได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ที่เต็มไปด้วยการต่อสู้ที่รุนแรง ในด้านการเมืองเอเชียในช่วงสงครามเย็น เป็นเวทีของการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจระหว่างระบอบเผด็จการระบอบคอมมิวนิสต์ และระบอบประชาธิปไตยเป็นการต่อสู้ที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของขบวนการทางการเมืองและกลุ่มผู้นำในภูมิภาคนี้รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจ อันได้แก่สหรัฐและสหภาพโซเวียต

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองเสร็จสิ้นลง การต่อสู้ที่รุนแรงและไม่ทอดถอยของนักชาตินิยมชาวเอเชียที่ต้องการปลดแอกประเทศของตนให้พ้นจากการเป็นอาณานิคมของตะวันตก และสถาปนากฎการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้เห็นได้ชัดเช่น อินเดีย พม่า และอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์

ปัญหาสำคัญทางการเมืองของประเทศในเอเชียในช่วงสงครามเย็น คือการแสวงหาระบบการเมืองที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอันหลากหลายที่รุมล้อมอยู่ในขณะนั้น และมีความเร่งด่วนและสำคัญพอๆ กันให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจน ความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างชาติ ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และความไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล แต่การแสวงหาและสร้างระบอบการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น หากได้ประสบความสำเร็จในเร็ววันไม่ สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดความหวั่นไหว ความรู้สึกไม่มั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่อีกในแง่หนึ่งเหตุการณ์นี้ได้กระตุ้นให้ประเทศในกลุ่มเอเชียนรวมตัวกันแก้ปัญหาเป็นการแสดงออกถึงความพยายามที่จะยืนหยัดอยู่บนขาของตัวเองมากกว่าที่จะหวังพึ่งมหาอำนาจตะวันตก และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะกำหนดวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเองมากกว่าแทนที่จะให้มหาอำนาจมาเป็นผู้กำหนด

จากปัจจุบันสู่ศตวรรษที่ ๒๑

ปัจจุบันหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียได้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ความสำเร็จดังกล่าวแสดงถึงความสามารถในด้านการแสวงหาวิธีการของตนเองมาใช้

แก้ปัญหา เป็นความพยายามที่ใช้ความฉลาดสติปัญญา บทเรียนจากอดีต และการไม่ยึดติดอยู่ในวิธีการของตะวันตก ดังนั้นความสำเร็จของเอเชียจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของโชคหรือความบังเอิญโดยแท้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลง เราปฏิเสธไม่ได้ว่าสถาบันทางการเมืองอุดมการณ์ และแนวความคิดหรือปรัชญาการเมืองในหลายประเทศในภูมิภาคนี้ เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก เนื่องจากสถาบันทางการเมืองเหล่านี้ เป็นสิ่งใหม่ที่ขาดความเชื่อมโยงกับอดีต และขาดรากที่ฝังลึกในสังคม จึงเป็นสถาบันที่อ่อนแอและเปราะบาง ไม่สามารถเป็นสถาบันหลัก ในการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับประเทศของตนได้ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ลอกเลียนจากตะวันตกจึง ประสบความล้มเหลว แต่ด้วยความพยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยความสามารถของตนเองกลุ่มผู้นำประสบความสำเร็จในการสร้างความมั่นคงและประสิทธิภาพให้กับระบอบประชาธิปไตยของตน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมของตน ไม่ว่าจะเป็นอินเดีย สิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์หรือประเทศไทย ความสำเร็จในด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในหลายประเทศได้เกิดขึ้นในช่วงที่กระแสประชาธิปไตยได้ขยายไปทั่วโลกในช่วงระยะเวลาหลังสงครามเย็น

ประชาธิปไตยในประเทศเหล่านี้ มีความแตกต่างพอสมควร ทั้งในด้านการยอมรับในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนและสื่อมวลชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ในด้านความมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา และในด้านความเข้มแข็ง ในกรณีของสิงคโปร์เป็นตัวอย่างของประสิทธิภาพของระบอบประชาธิปไตย และความซื่อสัตย์แต่การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนยังคงมีข้อจำกัด ในประเทศไทยประชาชนและสื่อมวลชนมีเสรีภาพมากแต่ประสิทธิภาพของรัฐบาลยังมีไม่มาก ญี่ปุ่นได้พยายามแก้ไขปัญหารัฐกิจ การเมืองโดยให้มีการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งใหม่ เป็นแบบสัดส่วนผสมกับแบบเขตเดียวคนเดียว จะแก้ไขได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องรอดูผลกันต่อไปอีกนาน ความแตกต่างในคนประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้วจะยังคงมีอยู่ต่อไปในขณะที่ประเทศเหล่านี้ก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑

เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกประเทศไม่ได้เปลี่ยนเป็นประชาธิปไตย เช่น จีนยังคงปกครองด้วยพรรคคอมมิวนิสต์ เช่นเดียวกับเวียดนามและเกาหลีเหนือ รัฐบาลทหารยังคงมีอำนาจมากในพม่า แต่อย่างน้อยจีนและเวียดนาม ได้เปิดประตูสู่โลกภายนอกและยอมรับในระบบเศรษฐกิจเสรีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะกดดันให้ทันประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ที่ประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจ เอเชียจะก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ที่ยังมีความแตกต่างในระบบ การเมือง แต่ความขัดแย้งในด้านต่างๆ จะลดน้อยลง และความร่วมมือจะมีมากขึ้นมีความกังวลกันว่าถ้าจีน มีการเปลี่ยนตัวผู้นำในอนาคตจะมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องของนโยบายของจีนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เรื่องนี้เป็น แต่เพียงการคาดคะเน แต่เมื่อคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางการเมือง และเศรษฐกิจที่เป็นแบบเสรี และความต้องการของจีนที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ จีนไม่น่าจะหันเหไปจากนโยบายที่ใช้อยู่แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำก็ตาม

สภาพของภูมิภาคเอเชียในปัจจุบันได้มีลักษณะใหม่เกิดขึ้นคือ การรวมตัวในระดับภูมิภาคและการแก้ปัญหาแบบพหุภาคี สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียนเป็นการรวมตัวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับความสำเร็จอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการแก้ไขปัญหากัมพูชา นอกจากนั้นอาเซียนยังเป็นผู้ริเริ่มจัดให้มีการประชุมอาเซียน ริจันนัลפורัม (เอ อาร์ เอฟ) ซึ่งเป็นเวทีของประเทศในเอเชีย แปซิฟิกรวมทั้งอินเดีย ที่จะพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อาเซียนกำลังมีบทบาทที่สำคัญที่กดดันให้มีการแก้ไขปัญหทะเลจีนใต้ด้วยสันติวิธี ความเข้มแข็งของอาเซียนได้แสดงออกอย่างชัดเจนที่จะให้ทุกประเทศที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้ได้เป็นระยะเวลาไม่นานนัก กัมพูชาและลาวเป็นสมาชิกอาเซียนในปีหน้าและพม่าจะเป็นสมาชิกในเวลาต่อไป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ภายใต้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่รู้จักกันภายใต้ชื่อ Asean ๑๐ หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว

ในโอกาสอาเซียน ริจันนัล พอร์ม (เอ อาร์ เอฟ) จะยังเป็นเวทีของการถกเถียงและแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน ในเรื่องของความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจในรูปแบบที่เราประสบในช่วงสมัยสงครามเย็นจะไม่เกิดขึ้นอีก แต่ข้อพิพาทในบางเรื่องเช่นในเรื่องหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้ และระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้จะยังคงเป็นประเด็นของความมั่นคงในภูมิภาคต่อไป รวมทั้งการเสริมสร้างกำลังอาวุธของหลายประเทศในแถบนี้ อาเซียนและอาเซียน ริจันนัล พอร์ม (เอ อาร์ เอฟ) จะมีการพัฒนากลไกที่จะช่วยให้การตกลงพหุภาคีมีบทบาทมากขึ้นในการระงับหรือคลี่คลายปัญหาข้างต้นซึ่งจะมีผลให้ความเป็นรัฐชาติและอำนาจอธิปไตยมีความสำคัญน้อยลง

ในขณะนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในสวนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดและมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ได้พัฒนาจนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ติดตามด้วยจีนและกลุ่มประเทศในอาเซียนคือ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนเวียดนามเป็นผู้มาทีหลังแต่ก็ตามมาติดๆ ดังนั้นเมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตความสำเร็จทางเศรษฐกิจของเอเชียเป็นสิ่งที่น่าทึ่งอย่างมากเพราะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ประเทศในเอเชียยกเว้นญี่ปุ่นเป็นสังคมเกษตร ประชากรร้อยละ ๘๐ อยู่ในชนบทและมีความยากจน แต่เพียงห้าทศวรรษเท่านั้น ได้กลายเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญทางด้านเศรษฐกิจสูงสุดจากตัวเลขของธนาคารโลก ในช่วงปี ๑๙๗๔-๑๙๙๓ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยปีละร้อยละ ๓.๕ และในช่วง ๑๙๙๔-๒๐๐๓ ร้อยละ ๗.๖ ในปี ๒๐๒๐ จีนจะเป็นประเทศที่มีขนาดของเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ไทย ญี่ปุ่น อินเดีย และไต้หวัน จะอยู่ใน ๑๕ ประเทศแรกที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด

ในด้านเศรษฐกิจอาเซียนได้สถาปนาเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือแอฟต้าขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งเป็นเอเปคขึ้นอีกมีจุดประสงค์เพื่อให้มีระบบการค้าเสรีเช่นเดียวกันในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจของเอเชียที่ยอมรับในระบบที่เปิดเสรี ในอดีตระบบเศรษฐกิจของเอเชียเป็นแบบที่เน้นการกีดกันทางการค้า คือภูมิภาคเอเชียที่กำลังก้าวไปสู่ศตวรรษใหม่ จะเป็นภูมิภาคที่มีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกันสูง และประเด็นปัญหาเศรษฐกิจจะยังคงเป็นประเด็นที่ครอบงำทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไปการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจะนำไปสู่การพัฒนาให้สถาบันและกลไกทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคมีความเข้มแข็งขึ้นอันจะเป็นผลให้อำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศและความสำคัญของรัฐชาติลดน้อยลง องค์การหรือสถาบันเหล่านี้ยังไม่มีฐานะเป็นรัฐบาลเหนือรัฐบาลของแต่ละรัฐแต่จะมีบทบาทและมีการยอมรับมากขึ้นในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาค

นอกเหนือจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโครงการเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่อันเป็นการร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้านที่จะพัฒนาเขตเศรษฐกิจที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จะมีมากขึ้นและเป็นผลให้เศรษฐกิจของเอเชียมีสภาพไร้พรมแดนชัดเจนมากขึ้น และยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพึ่งพาทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน

ท่านผู้มีเกียรติ

ปัญหาที่จะเผชิญ

แม้ว่าเอเชียได้ประสบความสำเร็จ ที่มีความเจริญเติบโตของประชาธิปไตย มีสันติภาพ และมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่เราคงต้องเผชิญกับปัญหาอีกหลายอย่างหลายประการเมื่อเราก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑

ปัญหาที่ทำลายแทบทุกประเทศร่วมกันน่าจะได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับการขยายตัวของความหลากหลายของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญเติบโตของสิ่งที่เรียกว่า **ประชาสังคม** เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า

ระบบการเมืองจะเป็นระบบเปิดได้มากน้อยเพียงใด ในอดีตหลายประเทศได้ใช้ระบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็น การเมืองระบบปิดเพื่อเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน อินโดนีเซีย เป็นต้น แต่เมื่อความเจริญ ทางเศรษฐกิจ ผลที่ตามมาคือการเจริญเติบโตของกลุ่มทางสังคมรวมทั้งองค์การพัฒนาเอกชน ทำให้สังคม หรือประชาคมเข้มแข็งขึ้นและเป็นแนวหน้าในการต่อสู้เพื่อสิทธิและผลประโยชน์ของคนธรรมดาและผู้ที่ยากจน ระบบการเมืองจำต้องปรับตัวเองเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านั้น ประเทศไทยกำลังประสบกับการขยายตัว ของกลุ่มทางสังคม และองค์กรเอกชน และเราได้ยินยอมรับในบทบาทของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มากขึ้นการพัฒนาเศรษฐกิจ ในเวียดนามและจีนจะมีผลให้ทั้งระบบการเมืองในสองประเทศนี้จะเป็ระบบเปิดมากขึ้น แต่คำถามที่ยังไม่มี คำตอบคือระบบการเมืองในเอเชียจะปรับตัวให้ตอบสนองกับการเจริญเติบโตของประชาสังคมได้ดีเพียงไร

เมื่อประชาสังคมมีความเข้มแข็ง การเมืองจะเป็นเรื่องของประชาชนมากขึ้นหน่วยงานหรือสถาบัน หลายสถาบันที่เราจัดตั้งขึ้นมักเป็นเรื่องของรัฐบาลหรือผู้นำ เช่น สมาคมอาเซียน เป็นต้น ประชาชนมีส่วนร่วม น้อยมาก แต่แนวโน้มในอนาคต ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในภารกิจเหล่านี้มากขึ้น อันจะเป็นผลทำให้ รัฐบาลและผู้นำจำต้องปรับตัวให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ให้ได้

ในด้านเศรษฐกิจยังมีประเทศในภูมิภาคนี้จำนวนไม่น้อยที่ยังมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ระหว่างเมืองกับชนบท ความยากจนในชนบทยังมองเห็นได้ชัดเจนในจีน อินเดีย อินโดนีเซีย ในประเทศไทยเรา มีความกังวลในเรื่องนี้มาก เนื่องจากความแตกต่างระหว่างเขตเมืองที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจกับชนบทที่ยากจน จะมีมากขึ้น ความแตกต่างนี้ ผลักดันให้เกิดความเหลื่อมล้ำของคนชนบทมาอยู่ในเมืองมากขึ้น ได้มีการคาดคะเนว่า ในประเทศไทยในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๐ อัตราส่วนของคนอยู่ในเมืองจะมีร้อยละ ๔๓ เพิ่มจากร้อยละ ๓๖.๖ ในขณะที่การเหลื่อมล้ำพวยพระหว่งประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ในประเทศไทยได้มีผู้ลักลอบเข้าเมือง เพื่อมาหางานทำเป็นจำนวนหลายแสนคน ในมาเลเซียได้มีผู้อพยพเช่นนี้มีจำนวนมากเช่นกัน สภาพเช่นนี้ ยากที่จะขจัดให้หมดไปได้ トラบใดที่ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจในหมู่ประเทศข้างเคียงยังคงมีอยู่ ประชากรจากประเทศที่ยากจนกว่า จะอพยพเข้ามาหางานทำในประเทศเพื่อนบ้านที่ร่ำรวยกว่า และทำให้เกิด ปัญหาการปะทะทางวัฒนธรรม และปัญหาความยากจนในเมือง

อาชญากรรมข้ามชาติจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติด ประเทศไทยได้ พยายามปราบปรามเรื่องนี้อย่างเข้มงวดและได้ผล แต่ก็ยังมีการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน ผู้ค้ายาเสพติดได้มีการ พลิกแพลงมากขึ้นและมีการสร้างเครือข่ายที่สลับซับซ้อนอันจะทำให้การปราบปรามมีความยากลำบาก เช่นกัน เป็นที่เชื่อกันว่าสหรัฐจะยังคงให้ความสนใจ และช่วยเหลือการปราบปรามการผลิต และค้ายาเสพติด ในเอเชีย อันจะช่วยประเทศในเอเชียมีความสำเร็จในการปราบปรามมากขึ้น

ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญและยังต้องการความร่วมมือข้ามพรมแดน ของประเทศ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ระมัดระวังในบางประเทศ ทำให้ขาดความสมบูรณ์ทางนิเวศนอกจากนั้นการขยายตัวทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดมลพิษ และการทำลายสิ่งแวดล้อม หลายประเทศในเอเชียได้พยายามแก้ไขสิ่งเหล่านี้ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ก้าวหน้า ในการดูแลสิ่งแวดล้อมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การป้องกันมลพิษตลอดจน การนำเอาผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อลดความสิ้นเปลืองการใช้วัตถุดิบ หลายประเทศในเอเชีย ได้ตระหนักในปัญหานี้ แต่มีความสามารถต่างกันในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาดังกล่าวประเทศไทยมีความกังวล ในเรื่องนี้มาก และได้พยายามทำหลายๆ อย่างเพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมแต่ยังมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อยู่เช่นในปี ๑๙๘๕ ยังมีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ ๙๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ในปี ๑๙๙๓ เหลือประมาณ ๘๒,๖๐ ตารางกิโลเมตร เราได้มีโครงการอนุรักษ์ป่าและปลูกป่าอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถทดแทนส่วนที่ถูกทำลาย

ได้ทัน ในอินเดียปัญหาการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่ามีมากเช่นกัน จำนวนสัตว์ป่า เช่น เสือ ได้ลดน้อยลงไปมาก จนกลัวกันว่ามีโอกาสสูญพันธุ์สูง

ในด้านความมั่นคงในภูมิภาค สหรัฐยังคงมีบทบาทอย่างสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงในเอเชียแปซิฟิก ความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไต้หวันจะยังคงเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาความมั่นคงในเอเชียแปซิฟิก สหรัฐมีแนวโน้มจะให้ประเทศในภูมิภาคนี้ เช่น ญี่ปุ่นมีบทบาทในการดูแลความมั่นคงในภูมิภาคมากขึ้นแต่ญี่ปุ่นยังมีความลังเลและมีความไม่ชัดเจนในบทบาทของตน ญี่ปุ่นต้องการรักษาไว้ซึ่งบทบาทของสหรัฐที่เป็นอยู่ในขณะนี้ นอกจากนี้ การพัฒนากำลังทหารของจีน อาจทำให้ความสมดุลในอำนาจในภูมิภาคเปลี่ยนแปลงไป เอเชียกำลังก้าวไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑ โดยที่ยังไม่มีความชัดเจนว่าความสมดุลแห่งอำนาจจะเปลี่ยนไปอย่างไร

การขยายตัวทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่และโทรคมนาคมทำให้เกิดการหลั่งไหลของข่าวสาร การบันเทิงและวัฒนธรรมต่างแดน เช่นสภาพการไร้พรมแดนอย่างชัดเจนและมีแนวโน้มมากขึ้น เมื่อถึงศตวรรษที่ ๒๑ สภาพดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม วัฒนธรรมและลัทธิผู้บริโภคนิยมได้เข้าทดแทนค่านิยมดั้งเดิม และบั่นทอนมาตรฐานของจริยธรรมที่มีมาแต่อดีต ในขณะเดียวกันประชาชนจะเริ่มเกิดความสับสนในเอกลักษณ์ของตนและความสับสนเช่นนี้ในแง่หนึ่งนำไปสู่การให้ความสำคัญกับชาติพันธุ์ หรือท้องถิ่นของตน และในอีกด้านหนึ่งจะมีอีกส่วนหนึ่งที่จะยอมรับความเป็นสากลมากขึ้น ดังนั้นเราจะพบสภาพที่ขัดแย้งกันอยู่คือในขณะที่ความสำคัญของรัฐชาติน้อยลงในสภาพที่สังคมไร้พรมแดนจะมีความพยายามส่งเสริมความสำนึกในชาติพันธุ์ หรือการแสวงหาเอกลักษณ์ที่ค้ำประกันท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตน เพื่อต้านกระแสของตะวันตกที่ผ่านเข้ามาตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ความหลากหลายของวิถีแห่งเอเชีย (Asian Ways)

เรื่องของ “ค่านิยมเอเชีย” (Asian Values) และการเกิดขึ้นใหม่ของความเข้มแข็งและจุดเด่นของเอเชีย (Asian renaissance) โดยหันไปหาพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีต จะได้รับการกล่าวขานกันมากขึ้น โดยการแสวงหาเอกลักษณ์ของความเป็นเอเชีย เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจในความสำเร็จของประชาชาติในภูมิภาคนี้ แสดงถึงความมั่นใจในการก้าวไปสู่ศตวรรษใหม่ด้วยความเท่าเทียมกับตะวันตก แต่เอเชียยังคงเป็นภูมิภาคที่มีความแตกต่างภายในสูง ทั้งในศาสนา เชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม ค่านิยมเอเชียจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือสองประเทศเป็นผู้กำหนด แต่ค่านิยมนี้ยังมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเพณีและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน แม้ว่าสภาพไร้พรมแดนจะได้ปรากฏชัดมากขึ้นก็ตาม

ประสบการณ์ของประเทศไทยน่าจะเป็นตัวอย่างของความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความเข้มแข็งบางอย่างที่แตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกันและอาจเป็นส่วนหนึ่งของความเข้มแข็งในเอเชียได้ ลักษณะดังกล่าวได้แก่ การเดินสายกลาง การยอมรับในความแตกต่างความยินยอมที่จะผสมผสานและปรับตัวให้เข้ากับ ความแตกต่างสิ่งนี้จะถือเป็นแนวทางหนึ่งของวิถีของเอเชีย (Asia Way) ในการแก้ไขปัญหาให้กับภูมิภาคนี้ ในอนาคตเมื่อเราไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑

ในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหานานับประการไม่ว่าเรื่องของความยากจน เรื่องความไม่มั่นคงทางการเมือง ความอ่อนแอของรัฐบาลประชาธิปไตย ความไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลในรัฐบาล การคุกคามของภัยคอมมิวนิสต์ แต่ประเทศไทยได้ฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาดังกล่าวจนประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง การยึดสายกลาง การอดทนอดกลั้นและยอมรับในความแตกต่างและความสามารถในการปรับตัว ได้แสดงให้เห็นในเรื่องต่างๆ เช่น การแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ที่ไม่ใช้วิธีใช้กำลังทหารเป็นหลัก แต่ใช้วิธีทางว่า

จะเป็นเรื่องการเกษตร การพัฒนาแหล่งน้ำหรือการรักษาป่าไม้ เป็นการพัฒนาที่คำนึงความเป็นไทย การพึ่งตนเอง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาที่กล่าวแล้วข้างต้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของประเทศในเอเชียที่กำลังก้าวไปสู่ ศตวรรษที่ ๒๑ นั้นน่าจะเป็นการจัด การปกครองที่ดีงาม (Good governance) ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ควรจะได้เสนอรูปแบบการปกครองที่ดีงาม โดยการผสมผสานระหว่างมรดกที่ตกทอดมาจากอดีตที่เป็นเอกลักษณ์ ของตนเองกับความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เราอาจจะได้รูปแบบการปกครอง ที่ดีงามเป็นตัวอย่างเพื่อเป็นทางเลือกอีกแบบหนึ่ง ที่ไม่เหมือนกับรูปแบบของตะวันตก อันเป็นการแสดงความมี วุฒิภาวะของเอเชีย สมกับที่เชื่อกันว่า ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นศตวรรษของตะวันตก ศตวรรษที่ ๒๑ จะเป็นศตวรรษ ของเอเชีย

ชาวเอเชียทั้งหลาย

ศตวรรษที่ ๒๑ โอกาสทองของเอเชีย กำลังจะมาถึงแล้วภูมิภาคนี้จะไปไกลถึงไหนอย่างไร รัฐบาลในเอเชีย ทั้งหลายจะเป็นผู้กำหนด โดยยึดเอาความเข้าใจ ปัญญา และความร่วมมืออย่างฉันทมิตรเป็นหลักสำคัญ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาอันยั่งยืนของเอเชีย
